

SEKTOROVÉ HODNOTENIE RIZÍK ZNEUŽÍVANIA MIMOVLÁDNYCH NEZISKOVÝCH ORGANIZÁCIÍ NA FINANCOVANIE TERORIZMU

Bratislava

apríl 2024

Skratky

AML zákon	zákon č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov
EBA	Európsky orgán dohľadu (Európsky orgán pre bankovníctvo)
EK	Európska komisia
EÚ	Európska únia
FATF	Finančná akčná skupina (prekl. Financial Action Task Force)
FSJ	finančná spravodajská jednotka Prezídia Policajného zboru
FT	financovanie terorizmu
KUV	konečný užívateľ výhod
MK SR	Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
MNO	mimovládne a neziskové organizácie
MV SR	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
MZVaEZ SR	Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky
NBS	Národná banka Slovenska
NES LP	Národná expertná skupina na prevenciu a boj proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu Medzirezortného koordinačného orgánu pre boj so zločinnosťou
NHR	národné hodnotenie rizík legalizácie výnosov z trestnej činnosti a financovania terorizmu
NO	MNO spadajúce pod definíciu FATF (nezisková organizácia)
NPO	non profit organization (prekl. nezisková organizácia)
OČTK	orgány činné v trestnom konaní
PTC	protiteroristická centrála národnej kriminálnej agentúry Prezídia Policajného zboru
RMNO	register mimovládnych neziskových organizácií
RÚZ	register účtovných závierok
SAR	sektorová analýza rizík
SR	Slovenská republika
SNRA	nadnárodné hodnotenie rizika legalizácie výnosov z trestnej činnosti a financovania terorizmu, ktoré má vplyv na vnútorný trh a súvisí s cezhraničnou činnosťou Európskej komisie (pozn. Supranational Risk Assessment)
VÚC	vyšší územný celok

Obsah

ZHRNUTIE.....	4
KLÚČOVÉ ZISTENIA.....	5
1 Metodológia a terminológia	8
1.1 Metodika a použité metódy	8
1.2 Terminológia rizika	9
1.3 Definícia NO podľa FATF	10
2 Hodnotenie rizík v národnom a medzinárodnom kontexte	11
2.1 Závery z 5. kola vzájomného hodnotenia MONEYVAL	11
2.2 Národné hodnotenie rizík	11
2.3 Hodnotenie rizík vo vybraných okolitých štátoch.....	12
2.4 Závery zo SNRA (rok 2022)	13
3 Kľúčoví aktéri v procese SAR	14
4 Charakteristika sektora MNO na území SR	15
4.1 Prehľad MNO podľa jednotlivých právnych foriem, podmienky registrácie, vykonávaný dohľad a podmienky registrácie cirkví a náboženských spoločností	16
4.2 Veľkosť sektora na území SR.....	19
4.3 Financovanie MNO, cirkví a náboženských spoločností	20
5 Hrozba terorizmu a FT v SR	24
5.1 Analýza trendov a zdrojov, ktoré by mohli byť zneužívané na účely FT	25
6 Hodnotenie rizika zneužívania NO na FT	26
ZÁVERY HODNOTENIA RIZÍK.....	32
ODPORÚČANIA NA ZAVEDENIE ZMIERŇUJÚCICH OPATRENÍ	35
ZOZNAM PRÍLOH	38

ZHRNUTIE

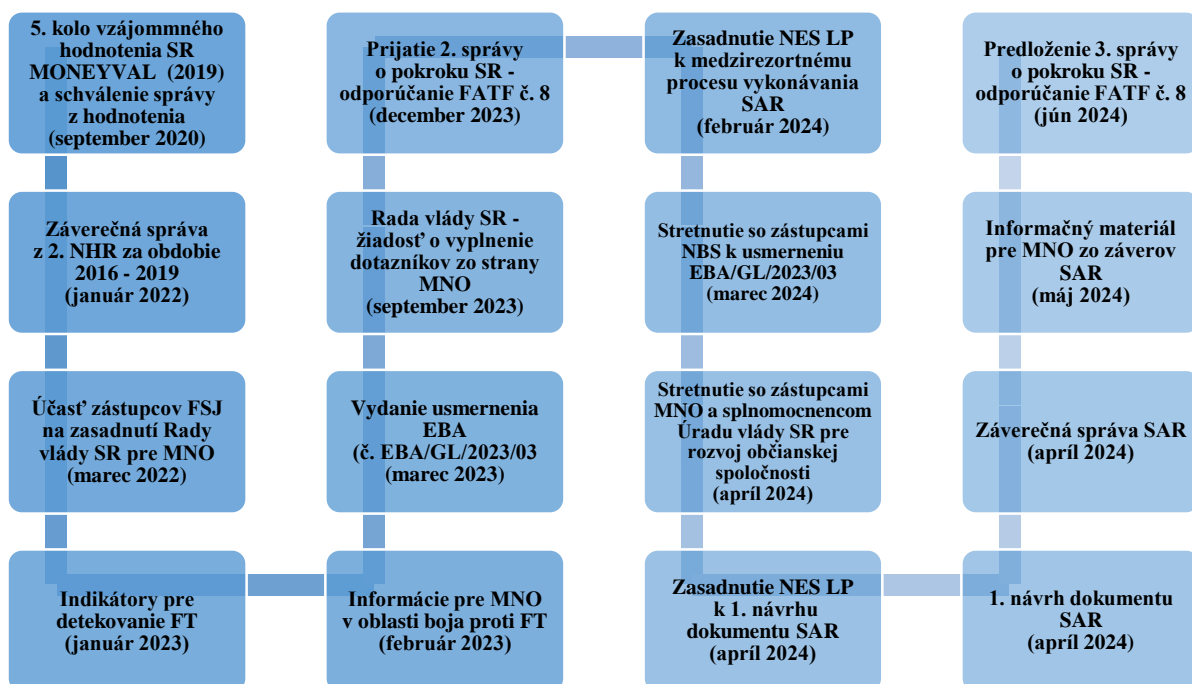
Tento dokument je prvým samostatným hodnotením rizík zameraným výlučne na oblasť MNO registrovaných na území SR. Pozornosť hodnotiacej skupiny bola zameraná na identifikáciu podskupiny MNO, ktoré spadajú pod definíciu FATF, na určenie ich vlastností a typov, pri ktorých by mohlo existovať riziko ich zneužitia na FT.

Do procesu hodnotenia rizík, pod záštitou FSJ, boli zapojené príslušné orgány SR, Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti, ako aj zástupcovia MNO.

Závery zistení boli vypracované na základe analýzy údajov a informácií, získaných od spolupracujúcich národných orgánov, zo záverov stretnutí a rozhovorov so zástupcami vybraných MNO, ako aj z informácií, ktoré boli získané z otvorených zdrojov a boli vyhodnotené ako dôveryhodné.

Táto SAR vychádza aj zo zistení 1. správy NHR za obdobie rokov (2011 – 2015), 2. správy NHR za obdobie rokov 2016 – 2019, ako aj zo správy SNRA z roku 2022.

Procesu SAR predchádzalo viacero krokov, ktoré boli predpokladom rozhodnutia o vykonaní procesu SAR v oblasti MNO a prípravou pre úspešné závery skúmania.

KLÚČOVÉ ZISTENIA

- Skupina NO spadajúca pod definíciu FATF tvorí 12 % z celkového počtu MNO registrovaných na území SR. Z tohto počtu len malá skupina identifikovaných NO pôsobí v blízkosti alebo priamo vo vysokorizikových krajinách, v ktorých operujú teroristické organizácie.
- Všetky MNO, vrátane podskupiny NO podľa definície FATF, majú povinnosť registrácie.
- Identifikované NO majú rôznu právnu formu a svoju činnosť vykonávajú v rôznych oblastiach, pričom často sú tieto činnosti kumulované. NO pôsobiace v rizikových oblastiach sa venujú najmä humanitárnej a rozvojovej činnosti.
- Väčšina NO pôsobiacich vo vysokorizikových krajinách je súčasťou medzinárodnej siete NO podporovaných veľkými donormi, ktorí vyžadujú prísnejšiu kontrolu.
- Používanie hotovosti vo vysokorizikových krajinách a regiónoch sa využíva len vo výnimočných prípadoch, ak nie je možné využiť iný platobný kanál, za dodržania príslušných predpisov. Vykonávanie verejných zbierok v hotovosti podlieha prísnyim legislatívnym podmienkam.
- Kontrolné mechanizmy pre NO sú nastavené v rámci platnej národnej legislatívy, ako aj prísnyim samoregulačným opatreniam, najmä v prípadoch väčších NO, ktoré sú súčasťou medzinárodných sietí NO.
- Na území SR nebol zaznamenaný žiadny prípad zneužitia NO na FT.
- Na základe záverov skúmania bolo identifikovaných niekoľko rizikových oblastí, medzi ktoré patria: nové technológie, nesystematický a nedostatočný zber údajov zo strany štátnych orgánov, nejednotné podmienky, vzťahujúce sa k rôznym právnym formám NO, napr. nie všetkým typom NO vyplýva zo zákona povinnosť vyhotovovania a predkladania výročných správ.
- Napriek absencii zákonnej požiadavky na vypracovanie a predloženie výročnej správy ju väčšia časť NO vyhotovuje a zverejňuje na svojich webových stránkach za účelom preukázania svojej transparentnosti pri nakladaní s finančnými prostriedkami.
- Hrozbu v tejto oblasti predstavuje poskytovanie pomoci v akejkoľvek forme vo vysokorizikových krajinách, v ktorých pôsobia teroristické organizácie.

- Zraniteľnosť v sektore NO predstavuje absencia zákonnej požiadavky vyhotovovania výročných správ o financovaní a činnosti NO, ako aj vo vykonávaní dohľadu počas ich činnosti.
- Úroveň nastavenia samoregulačných opatrení väčšej časti NO v oblasti financovania, preverovania riadiacich pracovníkov, partnerov, zamestnancov a požiadaviek veľkých donorov na prijatie opatrení zo strany NO, na zabezpečenie vysokej transparentnosti nakladania s finančnými prostriedkami NO, predstavuje nízku mieru zraniteľnosti.
- NO overujú dôveryhodnosť svojich zamestnancov ešte pred prijatím do zamestnania z viacerých zdrojov.
- Úroveň spolupráce príslušných štátnych orgánov pri monitorovaní rizika a šírení osvedy v sektore MNO sa od roku 2022 zintenzívnila.

ÚVOD

MNO predstavujú jeden zo základných pilierov spoločnosti a vo väčšej alebo menšej miere pôsobia vo všetkých oblastiach spoločenského života.

MNO sú jedným z kľúčových aktérov v eliminácii rizík súvisiacich s terorizmom a to tým, že prispievajú k budovaniu mieru, podporujú dobrú správu verejných vecí, dodržiavanie ľudských práv a zásad právneho štátu, poskytujú životne dôležitú pomoc v oblastiach zasiahnutých konfliktom, v ktorých môžu pôsobiť teroristické organizácie. V tejto súvislosti majú MNO, finančný sektor a štátne orgány spoločný cieľ a to zabezpečiť, aby sa pomoc (tovar, služby, finančné prostriedky) dostala bezpečným a včasným spôsobom k určeným príjemcom a nebola zneužitá na FT.

MNO zohrávajú rozhodujúcu úlohu vo svetovej a národnej ekonomike a v sociálnych systémoch a hoci ochrana neziskového sektora je dôležitá, cieľom opatrení prijatých na ochranu tohto sektora, nemá byť narušanie alebo odrádzanie od legitímnych charitatívnych aktivít.

MNO pôsobia často medzinárodne, priamo v centre alebo v priľahlých územiach zasiahnutých konfliktom, vykonávaním humanitárnych misií.

FATF, ako medzivládny orgán, ktorého cieľom je globálna ochrana integrity finančného systému a zvýšenie jeho transparentnosti, si je vedomá rizík možného zneužívania NO na účely FT. V reakcii na predchádzanie týchto rizík FATF sformulovala v rámci svojich štandardov odporúčanie č. 8¹ na zavedenie opatrení, ktorými sa predchádza zneužívaniu NO na účely FT. V novembri 2023 FATF aktualizovala príručku najlepších postupov (tzv. *Best Practices*) na predchádzanie rizík zneužívania NO na účely FT².

Cieľom vykonania tejto SAR bolo identifikovať podskupinu NO, registrovaných na území SR, ktoré spĺňajú definíciu FATF³, zistenie rizík zneužívania tejto podskupiny NO na FT, posúdiť mieru hrozby a zraniteľnosti tejto časti sektora NO na zneužívanie FT a posúdiť dostatočnosť existujúcich opatrení na zmiernenie tohto rizika. Zo záverov SAR bude vypracovaný informačný materiál, ktorý má prispieť k zlepšeniu informovanosti v sektore MNO a poskytnúť cenné informácie ako sa chrániť pred rizikom zneužitia na FT.

Záver z vykonanej SAR budú jedným z podkladov pre plánované 3. kolo NHR SR za roky 2020 – 2023, ktorého proces bol zahájený vo februári 2024 podľa § 26a ods. 3 AML zákona.

¹ <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/recommendations/FATF%20Recommendations%202012.pdf.coredownload.inline.pdf>

² <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Financialinclusionandnpoissues/Bpp-combating-abuse-npo.html>

³ Definícia FATF: „Právnická osoba, združenie alebo organizácia, ktoré sa zaoberajú najmä získavaním alebo vyplácaním finančných prostriedkov na účely, ako sú charitatívne, náboženské, kultúrne, vzdelávacie a sociálne účely alebo účely vzájomnej pomoci či na vykonávanie iných druhov „dobročinnosti“.

1 Metodológia a terminológia

Na účely tohto hodnotenia bolo stanovené obdobie rokov 2020 – 2023. Pri vykonávaní hodnotenia boli použité viaceré zdroje, najmä *Usmernenie FATF k hodnoteniu rizika financovania terorizmu z júla 2019⁴*, *FATF - Osvedčené postupy pre boj proti zneužívaniu NO z novembra 2023⁵*, či *Metodika Svetovej banky – Nástroj hodnotenia rizika TF v sektore NO z júna 2022⁶*.

1.1 Metodika a použité metódy

V hodnotení rizík boli využité kvantitatívne a kvalitatívne metódy zberu dát. Prostredníctvom kvantitatívnej metódy boli získané štatistické údaje týkajúce sa veľkosti sektora MNO, udelených sankcií dohľadovým orgánom a dôvodov ich udelenia, podaných daňových priznaní MNO, daňových kontrol, uložených sankcií MNO daňovými úradmi a hlásenia o neobvyklých obchodných operáciách. Zber dát, ktoré by sa priamo vzťahovali k skúmaným oblastiam sektora MNO, bol ovplyvnený nedostatočným vedením štatistických údajov štátnymi orgánmi. Dostupnosť a komplikovanosť zberu štatistických údajov boli faktormi, ktoré ovplyvnili kvalitu ich skúmania.

Do SAR boli zapojení aj zástupcovia MNO sektora prostredníctvom dotazníka a diskusného stretnutia v rámci aktivít NES LP. Účasť zástupcov NO na stretnutí NES LP bola volená podľa rozmanitosti ich pôsobnosti a typu právnej formy NO. Skupina bola tvorená zástupcom strešnej organizácie MNO (združujúcej viac ako 30 organizácií) na Slovensku, zástupcami NO s medzinárodnou pôsobnosťou, zástupcom účelového zariadenia cirkvi a náboženskej spoločnosti, zástupcami občianskeho združenia a nadácie s medzinárodnou pôsobnosťou v oblasti humanitárnej a rozvojovej pomoci. Kvalitatívnou metódou boli získané názory expertov z rôznych oblastí problematiky FT.

V procese spracovávania hodnotenia rizika zneužívania NO na FT boli použité rôzne zdroje ako dotazníky, rozhovory, prieskumy, analýzy získaných informácií, aktivity fokusovej skupiny (etnografie, ústne anamnézy, prípadové štúdie), ďalšie dokumenty a záznamy. Pracovná skupina sa rozhodla vykonať hodnotenie rizika opisným spôsobom a stupne rizika vyjadriť stupnicou hodnotenia „*vysoké, stredné, nízke*“.

MNO boli oslovené formou zaslaných dotazníkov s otázkami orientovanými na získanie údajov pre potreby vyvodenia záverov. Kritériá vybraných subjektov boli odvodené s ohľadom na veľkosť subjektu, geografické hľadisko z pohľadu usídlenia MNO, ako aj miesta pôsobenia, právnu formu a oblasť vykonávanej činnosti. V najväčšej miere sa do prieskumu zapojili MNO s právnou formou občianske združenia (31), neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby (17), nadácie (10), neinvestičné fondy (7) a organizácie s medzinárodným prvkom (1).

⁴ <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/guidance/Terrorist-Financing-Risk-Assessment-Guidance.pdf.coredownload.pdf>

⁵ <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/guidance/BPP-Combating-TF-Abuse-NPO-R8.pdf.coredownload.inline.pdf>

⁶ <https://www.worldbank.org/en/news/video/2023/02/06/non-profit-organizations-tf-risk-assessment-tool>

1.2 Terminológia rizika

RIZIKO FT možno vnímať ako pôsobenie troch faktorov: hrozba, zraniteľnosť a následok.

HROZBA FT je osoba alebo skupina osôb, ktorá môže spôsobiť škodu získaním, priemiestňovaním, uchovávaním alebo používaním finančných prostriedkov a iných aktív (zákonných alebo nezákonných) na teroristické účely.

ZRANITEĽNOSŤ voči FT zahŕňa tie oblasti a charakteristiky sektora, ktoré môže hrozba využiť, alebo ktoré môžu podporovať alebo uľahčovať jej pôsobenie.

NÁSLEDOK sa týka dopadu alebo škody, ktoré môže hrozba FT spôsobiť.

Vzhľadom ku skutočnosti, že identifikácia rizika je v tejto SAR vykonávaná opisným spôsobom, boli pri určení miery rizika vzaté do úvahy nasledovné indikátory:

Vysoké riziko: prítomnosť teroristických skupín alebo navrátilcov z konfliktných rizikových oblastí v krajine; vysoký počet vyšetrovaných prípadov a odsúdení v súvislosti s FT; identifikované prípady FT s prepojením na NO; prijaté hlásenia o neobvyklých obchodných operáciách v súvislosti s FT; absencia spolupráce národných orgánov (FSJ, spravodajské služby, OČTK) s následkom nedostatočného monitorovania rizika FT v súvislosti so zneužitím NO; zásadné nedostatky alebo absencia legislatívnych opatrení v oblasti registrácie NO; absencia verejne dostupných registrov a identifikácie darcov/príjemcov zo strany NO; absencia osvetovej činnosti smerovanej na sektor NO, absencia samoregulačných mechanizmov zo strany NO; využívanie hotovosti v prevažnej miere, aj v prípadoch dostupnosti regulovaných platobných kanálov.

Stredné riziko: existujúce prípady vyšetrované v súvislosti s FT, avšak bez preukázaného prepojenia na NO; dostatočné odborné znalosti OČTK v súvislosti s vyšetrovaním trestných činov terorizmu a FT; menej závažné nedostatky v zavedených fungujúcich národných opatreniach, nevyžadujúce zásadné zmeny v oblasti legislatívy - registrácie, dohľadu, pravidelného monitorovania rizík FT v súvislosti s NO, osvetových aktivít na zvýšenie povedomia NO zo strany štátu, existencie samoregulačných mechanizmov zo strany NO a národnej spolupráce.

Nízke riziko: neprítomnosť teroristických skupín a navrátilcov z konfliktných rizikových oblastí v krajine; žiadne prípady vyšetrovania a odsúdenia v súvislosti s terorizmom a FT s prepojením na NO; dostatočné odborné znalosti OČTK v súvislosti s vyšetrovaním trestných činov terorizmu a FT; absencia hlásení neobvyklých obchodných operácií s podozrením na FT v súvislosti s NO; dostatočné povedomie a znalosť AML zákona zo strany povinných osôb; povinná registrácia NO s verejne dostupnými údajmi (príslušné registre); NO má zavedené účinné samoregulačné mechanizmy s cieľom preverovania riadiaceho orgánu NO, svojich zamestnancov a partnerov, ako aj príjemcov pomoci; intenzívna spolupráca príslušných štátnych orgánov v rámci pravidelného monitorovania rizika terorizmu a FT v súvislosti s NO; aktívna osвета zo strany štátu smerovaná na NO sektor, založená na pravidelnom monitorovaní národných aj medzinárodných rizík FT na zvyšovanie povedomia NO; využívanie regulovaných platobných kanálov.

1.3 Definícia NO podľa FATF

Definícia NO FATF je primárne funkčnou definíciou, t. j. definuje NO podľa ich činnosti. Je dôležité ísť nad rámec právnej formy NO a pochopiť činnosti alebo ciele, ktorým sa NO venujú.

Identifikácia podsektora NO, ktorá spĺňa definíciu FATF, je náročná. Do úvahy je potrebné vziať niekoľko faktorov, z ktorých najdôležitejšie sú hlavná činnosť (získavanie alebo vyplácanie finančných prostriedkov) a účel vyplácania finančných prostriedkov.

Právnická osoba, združenie alebo organizácia, ktoré sa zaoberajú najmä získavaním alebo vyplácaním finančných prostriedkov na účely, ako sú charitatívne, náboženské, kultúrne, vzdelávacie a sociálne účely alebo účely vzájomnej pomoci či na vykonávanie iných druhov „dobročinnosti“.⁷

⁷ <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/recommendations/FATF%20Recommendations%202012.pdf.coredownload.inline.pdf>

2 Hodnotenie rizík v národnom a medzinárodnom kontexte

2.1 Závery z 5. kola vzájomného hodnotenia MONEYVAL

V roku 2019 bola SR hodnotená v rámci 5. kola vzájomného hodnotenia Výborom expertov MONEYVAL. Zo záverov tohto hodnotenia bola spracovaná správa⁸. Odporúčanie FATF č. 8 – NO bolo hodnotené ako čiastočne splnené. Výbor expertov MONEYVAL zistil nedostatky, na základe ktorých SR prijala kroky na ich odstránenie. V decembri 2023 bola prijatá druhá správa o pokroku SR⁹, v ktorej hodnotitelia povzbudili slovenské orgány v procese nastavovania efektívnych opatrení na predchádzanie zneužívania NO na FT. Hodnotenie odporúčania FATF č. 8 v druhej správe o pokroku SR zostalo hodnotené ako *častočne splnené*.

2.2 Národné hodnotenie rizík

Sektor MNO bol hodnotený v 1.¹⁰ aj 2.¹¹ NHR, avšak závery zistení nerefletovali požiadavky FATF pre zistenie rizík v sektore NO a analýza rizika nebola dostatočne komplexná. Vytýkané nedostatky vychádzali zo skutočnosti, že napriek identifikácii podskupiny NO, ktoré spadajú pod definíciu FATF, nebola identifikovaná podkategória, pri ktorej existuje riziko zneužitia na FT¹².

Zo záverov 2. NHR v rámci hodnotenia v bankovom sektore vyplýva, že banky vo všeobecnosti považujú NO za klientov s vyšším rizikom a pozorne sledujú ich finančné transakcie, najmä cezhraničné, pričom osobitnú pozornosť venujú transakciám do rizikových krajín, pričom skúmajú ich darcov aj KUV. MNO boli v 2. NHR posudzované na základe rôznych hľadísk (napr. pomerne prísna regulácia pri ich zriaďovaní, plnenie povinnosti vypracovať výročnú správu, právomoci štátnych orgánov týkajúce sa dozoru nad týmito právnickými osobami, posudzovanie týchto osôb z hľadiska ich daňových povinností, posúdenie ich rizikovosti).

V 2. NHR bolo ďalej zistené, že ***hrozba FT v súvislosti s použitím finančných prostriedkov prostredníctvom neziskového sektora sa z globálneho hľadiska javí, že nie je často využívaná teroristickými skupinami***. V ojedinelých prípadoch *môže byť neziskový sektor zneužitý teroristami najmä vo vzťahu s financovaním zahraničných teroristických bojovníkov, z čoho môže potom vyplývať významná hrozba*. Identifikované bolo ***vyššie riziko v súvislosti s činnosťou občianskych združení, nakoľko tieto nemajú povinnosť zverejňovať a ani vyhotovovať výročné správy a dohľad nad nimi nevykonáva ani registrový úrad***.

⁸ [https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/fsj/oms/MONEYVAL\(2020\)21_5th%20Round_MER%20Slovakia_SK.pdf](https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/fsj/oms/MONEYVAL(2020)21_5th%20Round_MER%20Slovakia_SK.pdf)

⁹ <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/fsrb-fur/Slovak%20Republic-MONEYVAL-FUR-2024.pdf.coredownload.pdf>

¹⁰ https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/fsj/SNV.pdf

¹¹ https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/fsj_biro/nhr/Zaverecna%20sprava%20z%20druheho%20NHR.pdf

¹² https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/fsj/moneyval/2.%20FUR%2012_2023.pdf

2.3 Hodnotenie rizík vo vybraných okolitých štátoch

Pracovná skupina s cieľom získania informácií o medzinárodných typológiách zneužívania NO na FT, preskúmala správy NHR z vybraných okolitých štátov.

Česká republika v rámci hodnotenia rizika zneužívania NO na FT¹³ identifikovala ako najrizikovejšie tie, ktoré pôsobia v konfliktných oblastiach, ich činnosť, riadiaca a personálna štruktúra, ani ich financovanie nie sú transparentné a zároveň nemajú zavedené funkčné kontrolné mechanizmy, neplnia zákonné povinnosti, o svojej činnosti neinformujú verejnosť ani dozorové orgány, nekomunikujú s verejnou správou a používajú vysoký objem finančných prostriedkov prevažne v hotovosti. V rámci preverovania bolo zistené, že väčšina NO pôsobiacich v konfliktných oblastiach má dostatočné povedomie o rizikách FT a dostačujúce systémy riadenia rizík. Na zníženie rizikovosti má vplyv dôsledná kontrola zo strany inštitucionálnych a štátnych donorov. Skutočná miera zraniteľnosti tejto skupiny NO bola identifikovaná ako veľmi nízka. **Každá právna forma právnickej osoby bola hodnotená samostatne, prevažne s výsledkom stredného rizika.**

Teroristické organizácie v **Rakúsku** zbierajú finančné prostriedky najmä v rámci vlastných komunít. Zo záverov¹⁴ správy NHR vyplýva, že sa využívajú legálne zdroje financovania alebo vyplácania finančných prostriedkov pre teroristické organizácie a jednotlivcov, napr. prostredníctvom darov (zbierok), zárobku, sociálneho zabezpečenia, ale aj pôžičiek. Finančné prostriedky pre malé skupiny alebo jednotlivcov, ktorí sa zúčastnili alebo sa pokúsili zúčastniť džihádu v Sýrii/Iraku, boli zvyčajne získané z ich vlastných zdrojov, od rodiny a priateľov.

Medzinárodný a domáci boj proti FT na **Ukrajine** preukázal, že teroristi a teroristické organizácie využívajú sektor NO na získavanie a prevod finančných prostriedkov, poskytovanie logistickej podpory, podnecovanie náboru teroristov. Závety z NHR¹⁵ Ukrajiny z roku 2019 preukazujú, že NO môžu byť použité ako priamy zdroj príjmu a ako krytie toku financií medzi krajinami v komplexnej schéme ML a FT, za účelom vytvárania NO s deklarovateľnými charitatívnymi cieľmi, ktoré v skutočnosti existujú len za účelom prevodu prostriedkov v prospech teroristov alebo teroristických organizácií. Ďalšou možnosťou je prienik teroristov alebo ich podporovateľov do NO vytvorených pre legitímnu humanitárnu činnosť alebo na charitatívne účely. Keď tieto osoby prevezmú vedúce úlohy v NO, môžu niektoré z nich previesť prostriedky získané na charitatívne účely, priamo alebo nepriamo, na podporu teroristov alebo teroristických organizácií. Niekedy sa tak deje bez priameho vedomia zakladateľov, vedenia a zamestnancov samotnej NO. Pokiaľ ide o teroristické organizácie pôsobiace v Doneckej a Luhanskej oblasti, nekontrolovanej Ukrajinou, NO možno použiť na získanie finančnej podpory pre „DNR/LNR“¹⁶.

¹³ <https://fau.gov.cz/files/nra-priloha-c-4.pdf>

¹⁴ [file:///C:/Users/Marianna/Downloads/National%20Risk%20Assessment%202021%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/Marianna/Downloads/National%20Risk%20Assessment%202021%20(3).pdf)

¹⁵ <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/200/NRA/2%20NRA%20report.pdf>

¹⁶ Skratka pre označenie regiónov v Doneckej a Luhanskej oblasti

2.4 Závěry zo SNRA (rok 2022)

V októbri 2022 vydala Európska komisia záverečnú správu SNRA 2022¹⁷. Ako vyplýva zo záverov tohto dokumentu, veľkosť a právne formy NO v EÚ sú veľmi rôznorodé a pravidlá ich registrácie, ako aj povinnosti dohľadových orgánov sa v jednotlivých členských štátoch líšia. Analýza ukázala, že finančné inštitúcie môžu v niektorých prípadoch NO obmedzovať v poskytovaní produktov a služieb, čo môže prispieť k obmedzeniu ich fungovania a zvýšeniu rizika. V správe bolo identifikovaných niekoľko rizikových scenárov, ktoré zahŕňajú založenie NO pod zámenkou zbierania darov na charitatívne aktivity a zbieranie finančných prostriedkov NO a prevody finančných prostriedkov z nej projektovým partnerom/prijímateľom. Rizikové scenáre zahŕňajú aj vnútornú infiltráciu NO. Odráža tiež hrozbu prameniaku z toku prostriedkov z tretích krajín na vnútorný trh (najmä nežiaduce zahraničné ovplyvňovanie národných občianskych a náboženských organizácií prostredníctvom netransparentného financovania, na čo upozornili závery Európskej rady z 11. decembra 2020¹⁸).

Na základe skúmania SNRA boli identifikované niektoré činnosti NO s **vyšším rizikom** súvisiacim so zdrojmi financovania NO, spôsobmi prerozdelenia prostriedkov, typmi aktivít, príp. príjemcov, druhmi kanálov, používaných na prevod finančných prostriedkov.

Medzi faktory, ktoré môžu **zvyšovať mieru vyššie uvedených rizík**, patrí využívanie *neformálnych platobných kanálov* na prevod finančných prostriedkov, *zneužívanie nových technologických nástrojov* (crowdfunding, virtuálne aktíva), pôsobenie NO vo *vysokorizikových oblastiach* alebo *nízka úroveň profesionálneho prístupu* NO.

Zo záverov skúmania rizika zneužitia NO na účely FT bola úroveň **hrozby** v prípade NO, ktoré zhromažďujú alebo prevádzajú finančné prostriedky, vyhodnotená ako **VÝZNAMNÁ**, zatiaľ čo **úroveň zraniteľnosti** bola hodnotená ako **STREDNE VÝZNAMNÁ**.

Odhadovaná úroveň **rizika FT** a ML pre NO, ktoré zbierajú alebo prevádzajú finančné prostriedky bola v rámci SNRA vyhodnotená ako **STREDNÁ**.

Zo záverov skúmania rizika zneužitia NO na účely FT bola úroveň **hrozby** v prípade NO, ktoré dostávajú inštitucionálne financovanie, okrem iného od EÚ alebo členských štátov, zodpovedných za správu fondov EÚ, vyhodnotená ako **MENEJ VÝZNAMNÁ** a **úroveň zraniteľnosti** bola hodnotená rovnako ako **MENEJ VÝZNAMNÁ**.

Odhadovaná úroveň **rizika FT** pre NO, ktoré dostávajú inštitucionálne financovanie, okrem iného od EÚ alebo členských štátov, zodpovedných za správu fondov EÚ, pre FT bola v rámci SNRA vyhodnotená ako **NÍZKA**.

¹⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022SC0344&from=EN>

¹⁸ <https://www.consilium.europa.eu/media/47296/1011-12-20-euco-conclusions-en.pdf>

3 Kľúčoví aktéri v procese SAR

FSJ	<p>- plní úlohy centrálnej národnej jednotky v oblasti predchádzania a odhaľovania legalizácie výnosov z trestnej činnosti a FT</p> <p>- v MNO vykonáva kontrolu v zmysle AML zákona na účel identifikácie KUV a overenia pravdivosti a úplnosti údajov o KUV, identifikácie osôb (darcu a fyzickej osoby alebo právnickej osoby, ktorej združenie majetku¹⁹ poskytlo finančné prostriedky, ak hodnota daru alebo výška poskytnutých prostriedkov dosiahne najmenej 1.000,- EUR) alebo na účel preverenia nakladania s majetkom</p>
MV SR, Sekcia verejnej správy	<p>- zodpovedá za registráciu a dohľad nad MNO</p> <p>- zodpovedá za registráciu a kontrolu verejných zbierok</p> <p>- preveruje bezúhonnosť štatutárneho orgánu prostredníctvom portálu Oversi, vyžiadanim výpisu z Generálnej prokuratúry SR</p>
splnomocnenec vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti	- v spolupráci s MNO monitoruje, analyzuje a vyhodnocuje problémy súvisiace s optimálnym nastavením prostredia a podmienok pre rozvoj a zdravé fungovanie občianskej spoločnosti
MK SR, cirkevný odbor	<p>- zodpovedá za registráciu cirkví a náboženských spoločností</p> <p>Cirkev je povinná predložiť MK SR správu o hospodárení s príspevkom štátu v listinnej podobe a v elektronickej podobe. MK SR správu o hospodárení s príspevkom štátu zverejňuje na svojom webovom sídle.</p>
MF SR, Finančné riaditeľstvo SR	- kontroluje plnenie daňových povinností zo strany MNO
MZVaEZ SR	<p>- participuje s MV SR pri registrácii organizácií s medzinárodným prvkom</p> <p>- vydáva súhlas na zápis verejnej zbierky do registra zbierok v prípade, ak aspoň časť čistého výnosu bude použitá mimo územia SR</p>
PTC	- vykonávajú vyšetrowanie v trestných veciach terorizmu a FT
spravodajské služby	- získavajú, sústreďujú a vyhodnocujú, okrem iného informácie o terorizme, účasti na terorizme, jeho financovaní alebo podporovaní

¹⁹ v zmysle AML zákona sa združením majetku rozumie nadácia, nezisková organizácia poskytujúca všeobecne prospešné služby, neinvestičný fond alebo iné účelové združenie majetku bez ohľadu na jeho právnu subjektivitu, ktoré spravuje a rozdeľuje finančné prostriedky

4 Charakteristika sektora MNO na území SR

Na účely vykonania SAR bolo dôležité najprv pochopiť MNO ako celok. MNO sú zakladané za účelom napĺňania rôznych všeobecne prospešných účelov, t. j. na rozdiel od podnikateľských subjektov nie za účelom dosahovania zisku.

Zákon o RMNO definuje 10 všeobecne prospešných oblastí pôsobenia, ktorými je tvorba, podpora, ochrana alebo rozvoj:

- kultúrnych a duchovných hodnôt,
- životného prostredia,
- ľudských práv,
- zdravia,
- sociálnych služieb a sociálnej pomoci,
- vzdelávania,
- vedy, výskumu a vývoja,
- telovýchovy,
- dobrovoľníctva,
- rozvojovej spolupráce a humanitárnej pomoci.

MNO môžu mať v SR rôzne právne formy – nadácia; nezisková organizácia poskytujúca všeobecne prospešné služby; neinvestičný fond; organizácia s medzinárodným prvkom; občianske združenie a iné právnické osoby bez ohľadu na právnu formu. Registrácia MNO v SR je *povinná*. Podmienky registrácie nie sú rovnaké pre všetky právne formy. Väčšina MNO je registrovaná MV SR, avšak cirkvi a náboženské spoločnosti registruje MK SR.

Údaje o MNO sú zapisované do RMNO²⁰ (v zmysle zákona č. 346/2018 Z. z. o registri mimovládnych neziskových organizácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov). Verejne dostupné sú aj ďalšie registre (Register organizácií²¹, Register právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci²², FinStat²³), v ktorých možno nájsť podrobnejšie informácie o MNO. Zverejnenie informácií o MNO vo verejne dostupných registroch, zabezpečuje ich *vyššiu transparentnosť* a darcovia si môžu overiť, či konkrétna MNO bola zaregistrovaná. **Zo záverov SAR vyplýva, že na území SR nepôsobia neregulované, resp. neregistrované MNO.**

MNO pôsobia na miestnej, národnej i medzinárodnej úrovni. Poskytujú rôzne služby a vykonávajú rôznorodé aktivity s cieľom napĺňania svojich účelov na nekomerčnom princípe – napr. v oblasti ochrany životného prostredia, sociálnej pomoci, rozvoji kultúry, humanitárnej a rozvojovej pomoci.

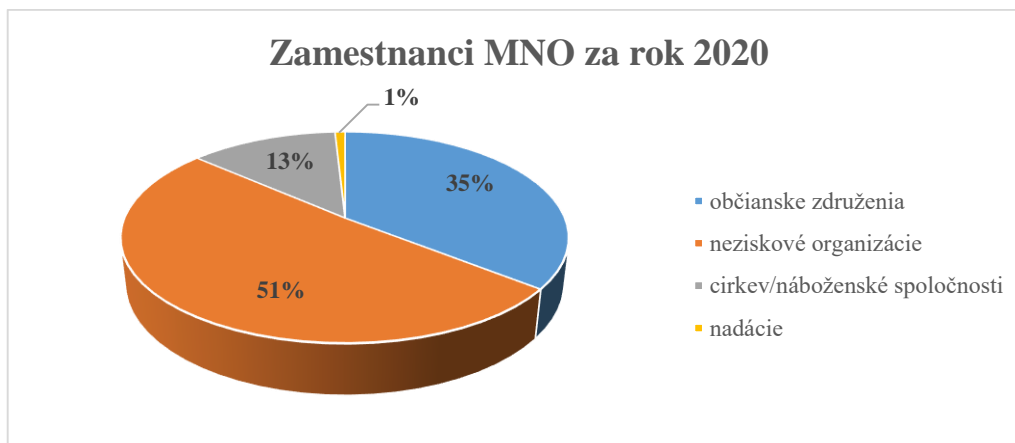
Na základe štatistických údajov, zverejnených na stránke Štatistického úradu SR, bolo v roku 2020 v sektore MNO najviac zamestnancov zamestnaných v nadáciách.

²⁰ <https://ives.minv.sk/rmno/>

²¹ https://zber.statistics.sk/sk/register-organizacii?_sk_susr_isis_pub_organisations_register_portlet_OrganisationsRegisterPortlet_INSTANCE_puzm_navigationType=SEARCH_VIEW

²² <https://rpo.statistics.sk/rpo/#search>

²³ <https://finstat.sk/databaza-nadacii-neziskovych-organizacii-zdruzeni>

zdroj: Štatistický úrad SR

Graf č. 1 Zamestnanci MNO

4.1 Prehľad MNO podľa jednotlivých právnych foriem, podmienky registrácie, vykonávaný dohľad a podmienky registrácie cirkví a náboženských spoločností

	Podmienky registrácie a povinnosti	Dohľad
nadácie	<p>Právna úprava: Zákon č. 34/2002 Z. z. o nadáciách</p> <p>Registráciu vykonáva MV SR, odbor všeobecnej vnútornej správy, sekcia verejnej správy.</p> <p>Nadácia sa zakladá nadačnou listinou podpísanou všetkými zakladateľmi. Pravosť podpisov všetkých zakladateľov musí byť úradne osvedčená. Musí byť identifikovaný KUV. Členovia orgánov nadácie musia byť bezúhonní.</p> <p>Musí viesť účtovníctvo, vyhotoviť účtovnú závierku a výročnú správu (verejne dostupné).</p> <p>Povinnosť vykonania auditu: a) ak príjem verejných prostriedkov a podielov zaplatenej dane presiahne 200.000,- EUR, b) ak všetky príjmy nadácie presiahnu 500.000,- EUR</p>	<p>MV SR dohliada, či nadácia plní verejnoprospešný účel, na ktorý bola založená. Na tento účel MV SR vyhodnocuje obsah výročnej správy. Ak ministerstvo zistí nedostatky, vyzve nadáciu, aby v určenej lehote odstránila zistené nedostatky a súčasne informovala MV SR o prijatých opatreniach. Ak nadácia neuloží výročnú správu do verejnej časti registra účtovných závierok najneskôr do 15. júla, MV SR môže uložiť nadácii pokutu do 1.000,- EUR. Ak nie je vykonaná náprava, ministerstvo podá návrh na príslušný súd o zrušenie nadácie a nariadenie jej likvidácie.</p>

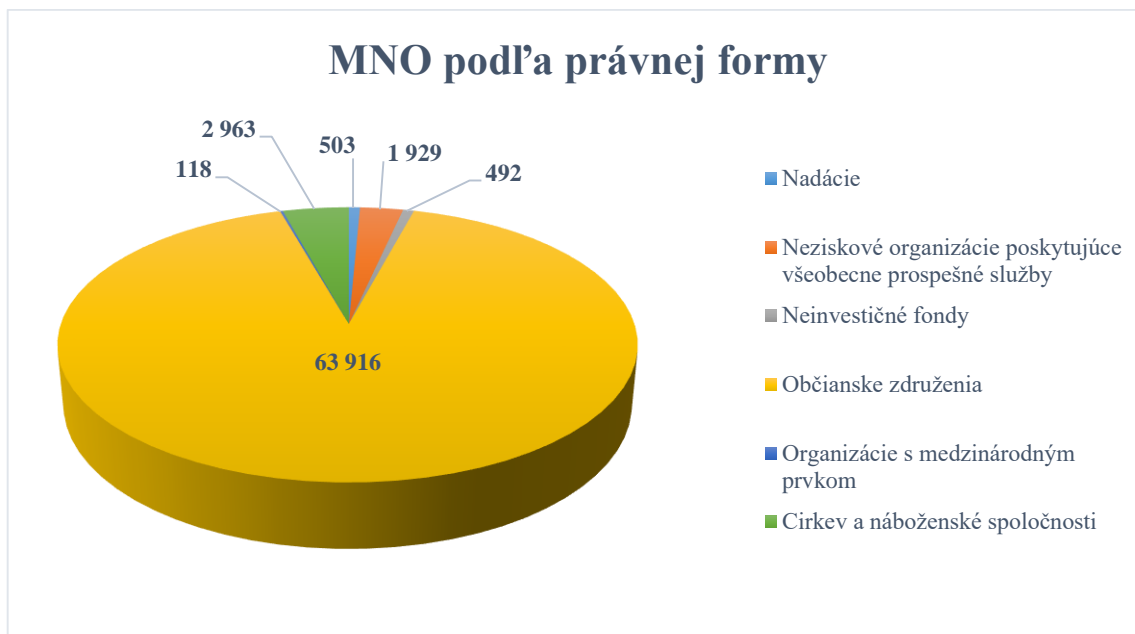
<p>neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby</p>	<p>Právna úprava: Zákon č. 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby</p> <p>Registrovým úradom je Okresný úrad v sídle kraja príslušný podľa sídla neziskovej organizácie.</p> <p>Zakladá sa zakladacou listinou podpísanou všetkými zakladateľmi. Pravosť podpisov všetkých zakladateľov musí byť úradne osvedčená. Musí byť identifikovaný KUV. Riaditeľ, členovia dozornej a správnej rady musia byť bezúhonní.</p> <p>Musí viesť účtovníctvo, vyhotoviť účtovnú závierku a výročnú správu (verejne dostupné).</p> <p>Povinnosť vykonania auditu: a) ak príjem verejných prostriedkov a podielov zaplatenej dane presiahne 200.000,- EUR, b) ak všetky príjmy nadácie presiahnu 500.000,- EUR</p>	<p>Registrový úrad dohliada, či nezisková organizácia plní účel a poskytuje všeobecne prospešné služby, na ktoré bola založená. Na tento účel vyhodnocuje obsah výročných správ a v prípade zistenia nedostatkov upozorňuje na ne orgány neziskovej organizácie, požaduje vykonanie nápravy, ako aj splnenie povinností uložených zákonom.</p> <p>Ak neuloží výročnú správu do verejnej časti registra účtovných závierok registrový úrad uloží za porušenie tejto povinnosti pokutu do výšky 1.000,- EUR.</p>
<p>neinvestičný fond</p>	<p>Právna úprava: Zákon č. 147/1997 Z. z. o neinvestičných fondoch</p> <p>Registrovým úradom je okresný úrad v sídle kraja príslušný podľa sídla fondu.</p> <p>Fond môže byť zriadený fyzickou osobou alebo právnickou osobou. Ak je zriaďovateľom jeden subjekt, zriaďuje sa fond zriaďovacou listinou vo forme notárskej zápisnice. Ak je zriaďovateľov viac, zriaďuje sa fond zriaďovacou zmluvou. Pravosť podpisov všetkých zriaďovateľov musí byť úradne overená. Musí byť identifikovaný KUV. Člen správnej rady a správca musia byť bezúhonní.</p> <p>Povinnosť vyhotoviť účtovnú závierku a výročnú správu (verejne dostupné).</p> <p>Povinnosť riadiť sa zákonom o účtovníctve č. 431/2002 Z. z. a ďalšími zákonmi z daňovej oblasti napr. zákonom č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov</p>	<p>Registrový úrad dohliada, či fond plní účel, na ktorý sa zriadil. Na tento účel vyhodnocuje obsah výročných správ a v prípade zistenia nedostatkov upozorňuje na ne orgány fondu, požaduje vykonanie nápravy, ako aj splnenie povinností uložených zákonom. Ak sa náprava nevykoná, môže registrový úrad podať návrh na zrušenie fondu.</p>

<p>organizácie s medzinárodným prvkom</p>	<p>Právna úprava: Zákon č. 116/1985 Zb. o podmienkach činnosti organizácií s medzinárodným prvkom</p> <p>Žiadosť o povolenie sa podáva MV SR, sekcii verejnej správy, odboru všeobecnej vnútornej správy. MV SR po dohode s MZVaEZ SR a po prerokovaní s príslušnými ústrednými orgánmi štátnej správy môže povoliť zriadenie organizácie s medzinárodným prvkom, povoliť takej organizácii vyvíjať činnosť alebo mať sídlo v SR. Povinnosť predložiť stanovy upravujúce organizačný poriadok a obsah činnosti ako aj identifikáciu štatutára.</p> <p>Povinnosť riadiť sa zákonom o účtovníctve č. 431/2002 Z. z. a ďalšími zákonmi z daňovej oblasti napr. zákonom č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov.</p>	
<p>občianske združenia</p>	<p>Právna úprava: Zákon č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov.</p> <p>V zákone je negatívne vymedzenie pôsobnosti, keď stanovuje, že sa nevzťahuje na združovanie občanov v politických stranách, politických hnutiach, cirkvách a náboženských spoločnostiach a na výkon práva poľovníctva, nakoľko sa na tieto vzťahuje samostatná právna úprava.</p> <p>Registrovým orgánom je MV SR, sekcia verejnej správy, odbor všeobecnej vnútornej správy.</p> <p>Návrh na registráciu môžu podávať najmenej traja občania, z ktorých aspoň jeden musí byť starší ako 18 rokov – prípravný výbor.</p> <p>Povinnosť predložiť stanovy s cieľom činnosti a zásadami hospodárenia.</p> <p>Povinnosť riadiť sa zákonom o účtovníctve č. 431/2002 Z. z. a ďalšími zákonmi z daňovej oblasti napr. zákonom č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov.</p>	

<p style="text-align: center;">cirkev a náboženské spoločnosti</p>	<p>Právna úprava: Zákon č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností</p> <p>Registráciu vykonáva MK SR (cirkevný odbor).</p> <p>Návrh na registráciu podáva najmenej trojčlenný prípravný orgán cirkvi alebo náboženskej spoločnosti, ktorého členmi musia byť plnoleté osoby, ak preukážu, že sa k cirkvi alebo náboženskej spoločnosti hlási najmenej 50 000 plnoletých členov, ktorí majú trvalý pobyt na území SR a sú občanmi SR.</p> <p>Registrujúci orgán preskúma, či založenie a činnosť cirkvi alebo náboženskej spoločnosti nie je v rozpore s týmto zákonom a ostatnými zákonmi, ochranou bezpečnosti občanov a verejného poriadku, zdravia a mravnosti, zásadami ľudskosti a znášanlivosti, alebo či nie sú ohrozené práva iných právnických osôb a občanov.</p> <p>Povinnosť riadiť sa zákonom o účtovníctve č. 431/2002 Z. z. a ďalšími zákonmi z daňovej oblasti napr. zákonom č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov.</p>	<p>Štát je oprávnený vykonávať kontrolu hospodárenia s príspevkom štátu.</p>
---	---	--

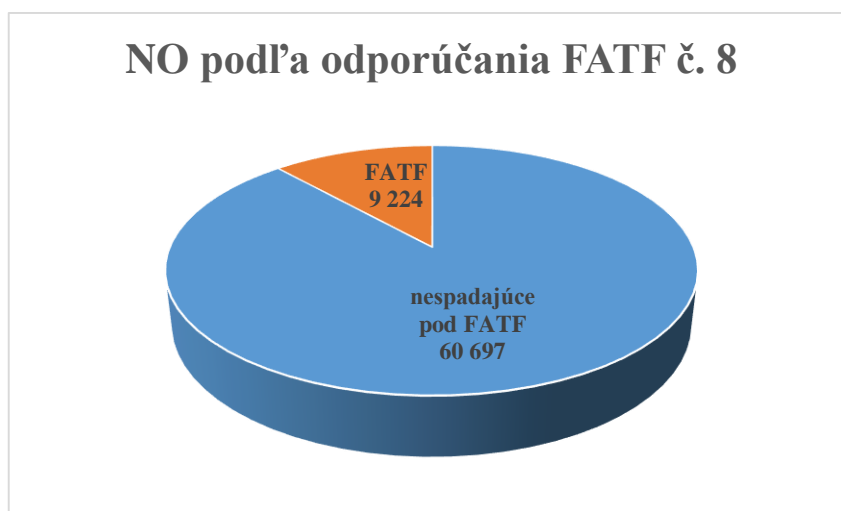
4.2 Veľkosť sektora na území SR

Sektor MNO, cirkví a ich náboženských spoločností v SR je veľký a rôznorodý. Celkový počet registrovaných subjektov v tomto sektore je **69 921**. Najväčšie zastúpenie majú MNO s právnou formou - *občianske združenie* v počte 63 916. Počet občianskych združení v celom sektore MNO registrovaných na území SR tvorí 91 %. Podmienky ich registrácie sú jednoduchšie oproti registrácii iných právnych foriem.

Graf č. 2 – Prehľad registrovaných MNO podľa právnej formy

Z celkového počtu 69 921 registrovaných MNO, cirkví a ich náboženských spoločností patrí pod definíciu FATF 9 224 NO, čo tvorí 12 % z celkového počtu. Miera zastúpenia jednotlivých právnych foriem je v zložení: organizácie s medzinárodným prvkom (52), cirkiev a náboženské spoločnosti (150), nadácie (271), neinvestičné fondy (426), neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby (1 825) a pričom najväčšiu časť tvoria občianske združenia (6 500).

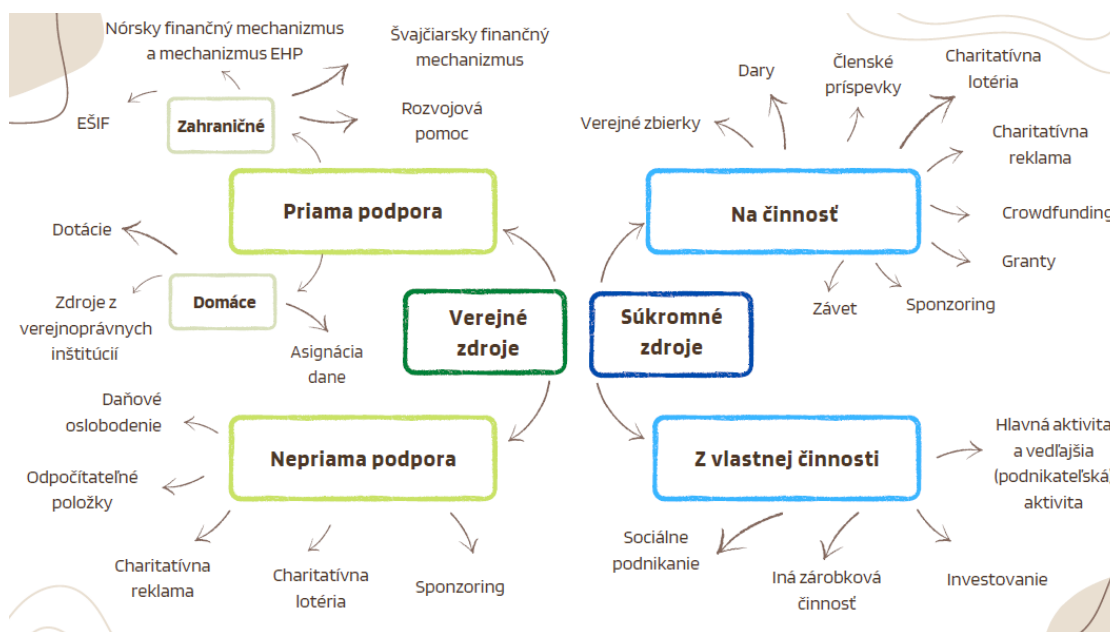

Graf č. 3 Počet NO spadajúcich pod definíciu FATF

4.3 Financovanie MNO, cirkví a náboženských spoločností

MNO môžu získať finančné prostriedky na svoju činnosť z verejných zdrojov. Tieto zdroje môžu získať *priamo*, t. j. štát im poskytne financie na ich aktivity (tzv. nórske, či švajčiarske fondy, eurofondy, dotácie poskytované štátom, VÚC alebo mestami a obcami) alebo *nepriamo* a to vtedy, ak majú príjmy zo svojich hlavných, všeobecne prospešných činností, tak z týchto príjmov neplatia daň z príjmov. V prípade, ak MNO získajú na svoju činnosť

finančné prostriedky z verejných zdrojov, ktoré im na ich aktivity poskytne priamo štát, dochádza k následnej kontrole čerpania finančných prostriedkov zo strany štátu.

Zdroj: https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=predstavujeme-analyzu-zdrojov-financovania-mimovladnych-neziskovych-organizacii-v-slovenskej-republike

Obrázok č. 1 - Piliere financovania MNO na Slovensku

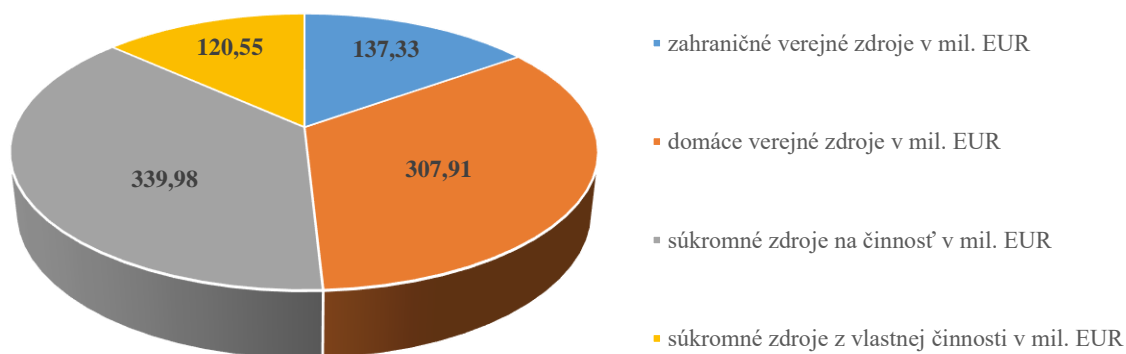
MNO na financovanie svojej činnosti môžu súčasne s verejnými zdrojmi získavať aj súkromné zdroje (napr. dary, verejné zbierky, granty, členské príspevky, asignácia 2% z dane). Finančné zdroje môžu získavať aj zo svojej činnosti (napr. z predaja svojich tovarov alebo služieb).

Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti komplexne analyzoval financovanie celého sektora MNO. V septembri 2022 bol zverejnený na stránke MV SR rozsiahly materiál s názvom „Analýza zdrojov financovania mimovládnych neziskových organizácií v Slovenskej republike“²⁴. Dokument bol vypracovaný vo vzájomnej spolupráci s Univerzitou Mateja Bela v Banskej Bystrici a Úradom splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti.

Analýzou bolo zistené, že najväčším zdrojom príjmov na činnosť pre MNO boli v rokoch 2019 - 2020 súkromné zdroje (339,98 mil. EUR), nasledované domácimi verejnými zdrojmi (307,91 mil. EUR). Menšie zastúpenie, i keď stále významné, mali zahraničné verejné zdroje (137,33 mil. EUR) a zdroje z vlastnej činnosti (120,55 mil. EUR) (viď. Graf č. 4). Na základe tejto skladby financií je možné sa domnievať, že slovenské MNO získavajú najviac zdrojov od súkromných darcov, no stále sú pomerne závislé na verejnom financovaní.

²⁴https://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/ekonomika_mno/2022/Analiza%20zdrojov%20financovania%20MNO,%20verzia%2008.03.2023.pdf

Zdroje financovania MNO

Graf č. 4 – Zdroje financovania MNO

Ďalším významným dokumentom, ktorý bol v decembri 2020 zverejnený na stránke MV SR bol dokument s názvom „*Analýza stavu účelových zariadení cirkví a náboženských spoločností a ďalších subjektov zriadených cirkvami a náboženskými spoločnosťami, ktoré vykonávajú obdobné činnosti ako mimovládne neziskové organizácie*“²⁵. Analýza bola vypracovaná Úradom splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti.

Analýza ukázala, že cirkvi a náboženské spoločnosti pôsobia vo všetkých všeobecne prospešných oblastiach. Cirkvi a náboženské spoločnosti sú zamestnávateľmi pracovníkov na trvalý pracovný pomer aj na dohodu, rovnako v nich pôsobí veľké množstvo dobrovoľníkov.

V rozličnej miere využívajú rôznorodé finančné zdroje. V súvislosti s rozmanitosťou finančných zdrojov bolo zistené, že 10 z 18 cirkví/náboženských spoločností využíva 5 a viac finančných zdrojov. Najviac cirkví/náboženských spoločností využíva asignáciu dane (15), dotačné schémy rezortov štátnej správy, dotačné schémy miest a obcí a súkromné domáce zdroje (11). Naopak, najmenej cirkví/náboženských spoločností využíva zahraničné štátne zdroje (3) a súkromné zahraničné zdroje (4).

Zo záverov dotazníkového prieskumu a stretnutia s MNO vyplýva, že väčšina z nich získava zdroje na financovania iba zo SR a využívajú viaczdrojové financovanie. Spôsob financovania prostredníctvom *crowdfundingu*²⁶ využíva iba menšia časť MNO (8), pričom najpoužívanejšími platformami sú DARUJME.SK a DONIO.SK.

²⁵https://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/aktuality/ros/2020/Analiza%20stavu%20u.%20z.%20cirkvi%20a%20nabozenskych%20spolocnosti%20a%20dalsich%20subjektov%20zriadenych%20cirkvami%20a%20nabozenskymi%20spolocnostami,%20ktore%20vykonavaju%20obdobne%20cinnosti%20ako%20MNO.pdf

²⁶ Crowdfunding je alternatívnou formou financovania podnikateľských subjektov, predovšetkým startupov a malých a stredných podnikov. Ide o relatívne nový spôsob spájania dopytu a ponuky finančných prostriedkov, pri ktorom poskytovateľ crowdfundingových služieb, bez toho, aby preberal riziko, prevádzkuje digitálnu platformu otvorenú verejnosti s cieľom spárovať potenciálnych investorov alebo veriteľov s podnikmi, ktoré sa snažia získať finančné prostriedky, alebo uľahčiť ich spárovanie. (zdroj: <https://nbs.sk/dohlad-nad-financnym-trhom/dohlad/trh-cennych-papierov/crowdfunding/>)

Zástupcovia NO, patriacich do medzinárodnej siete organizácií, už evidujú finančnú pomoc zo strany darcov vo forme *virtuálnych aktív* v rámci svojej skupiny, ale v iných krajinách a nie v SR. Uvedli, že v budúcnosti bude potrebné túto tému riešiť aj v podmienkach SR.

Zástupcovia neziskového sektora pripustili využívanie hotovosti vo vysokorizikových krajinách a regiónoch. Avšak uviedli, že nejde o bežnú prax, ale o ojedinelé prípady, ak nie je možné využiť iný platobný kanál. Taktiež potvrdili, že v prípade prevozu hotovosti sú splnené všetky zákonom určené povinnosti pre prevoz hotovosti (napr. colné prehlásenie) a tento je vykonávaný iba zodpovedným, dôveryhodným zástupcom.

MNO uvádzajú podrobnejšie informácie o svojom hospodárení vo výročných správach. Podľa príslušných právnych predpisov majú MNO zákonnú povinnosť vydávania výročných správ. Túto povinnosť majú zo zákona všetky MNO *okrem občianskych združení a organizácií s medzinárodným prvkom*, avšak z dôvodu **preukazovania transparentnosti** pri využívaní finančných prostriedkov je tento spôsob zaužívanou praxou aj zo strany týchto subjektov. Výročné správy zverejňujú aj na svojich webových stránkach. Požiadavka zverejňovania nakladania s finančnými prostriedkami je od MNO vyžadovaná aj zo strany donorov.

MNO ako právnické osoby sú povinné viesť účtovníctvo. Jednoduché účtovníctvo môžu viesť iba občianske združenia, neinvestičné fondy a neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby v prípade ak nepodnikajú a ak ich príjmy nedosiahli 200.000,- EUR. Jednoduché účtovníctvo môžu viesť aj cirkvi a náboženské spoločnosti, ak nepodnikajú.

5 Hrozba terorizmu a FT v SR

Na území SR je v platnosti 2. (zvýšený) stupeň teroristického ohrozenia, ktorý bol vyhlásený ministrom vnútra SR dňa 23.08.2017 ako reakcia na zhoršenie bezpečnostnej situácie v niektorých európskych krajinách.

Rastúcu mieru teroristickej hrozby možno registrovať v susednom Rakúsku, kde bol v novembri 2020 spáchaný nábožensky motivovaný teroristický útok, pričom v sledovanom období bolo zmarených niekoľko plánov teroristických útokov zo strany osamelých útočníkov i navrátilcov z konfliktných zón. Rakúsko v reakcii na možné teroristické riziko zvýšilo v októbri 2023 stupeň teroristického ohrozenia (zo štvrtého na piaty stupeň).

Zvýšenú bezpečnostnú hrozbu pre SR môžu predstavovať taktiež potenciálni navrátilci z konfliktných regiónov, v ktorých pôsobia aj zahraniční bojovníci (Sýria, Irak, Ukrajina). Nadobudnuté skúsenosti z bojov, skúsenosti s násilnými formami dosahovania stanovených cieľov, ale napr. aj znalosti nakladania s výbušninami sa môžu stať základom teroristických metód, asociálneho presadzovania sa, či budovania osobnej autority v štruktúrach extrémistických skupín. V prípade identifikácie zahraničných bojovníkov je spravodajská pozornosť prioritne zameraná na odhaľovanie spôsobu vycestovania, financovania vycestovania, pobytu v cieľovej krajine a monitorovanie pohybu v tejto krajine so zreteľom na možný návrat do SR, resp. do schengenského priestoru.

Významný vplyv mala na bezpečnosť v SR invázia Ruskej federácie na Ukrajinu v roku 2022. Ruská agresia spôsobila nielen začiatok ozbrojeného konfliktu v susednej krajine SR, ale aj spustenie najväčšej migračnej vlny v Európe od konca druhej svetovej vojny.

V rokoch 2020 – 2023 nebola na území SR zaznamenaná prítomnosť alebo aktivity tuzemskej islamistickej alebo neislamistickej teroristickej organizácie.

FSJ v skúmanom období nezaznamenala žiadne hlásenie o neobvyklej obchodnej operácii v súvislosti s podozrením na FT v spojení s NO.

OČTK vyšetřovali niekoľko prípadov, ktoré sa týkali najmä trestných činov „*Niektoré formy účasti na terorizme podľa § 419b zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona (ďalej len Trestný zákon)*“; *Teroristický útok podľa § 419 Trestného zákona; Založenie, zosnovanie a podporovanie teroristickej skupiny podľa § 297 Trestného zákona*“. Vo všeobecnosti možno konštatovať, že vyšetřované prípady vo väčšej miere súviseli s konaním jednotlivcov, ktorí adresovali vyhrážky spáchania teroristického útoku voči školským zariadeniam, ústavným činiteľom alebo neurčitým skupinám ľudí. OČTK vykonávajú finančné vyšetřovanie vo všetkých prípadoch týkajúcich sa terorizmu.

OČTK vyšetřovali niekoľko prípadov týkajúcich sa terorizmu a FT, avšak žiadny z vyšetřovaných prípadov sa netýkal MNO.

Hrozbu predstavuje taktiež radikalizácia mladých ľudí, ktorá sa deje najmä v online priestore – sociálne siete.

Prípád č. 1

V SR bol v roku 2022 spáchaný teroristický útok pred kaviarňou „Tepláreň“ na Zámockej ulici v Bratislave. Motívom zločinu bola nenávisť voči skupine osôb a jednotlivcovi pre ich sexuálnu orientáciu. Páchateľ pred streľbou zverejnil manifest s rasistickým, antisemitským a homofóbnym obsahom, vyzývajúcim na násilie proti židom a LGBTI osobám.

5.1 Analýza trendov a zdrojov, ktoré by mohli byť zneužitú na účely FT

V prostredí islamistického terorizmu bolo možné pozorovať pokračujúci trend znižovania nákladov na teroristické aktivity, nakoľko *klesol reálne využiteľný objem peňazí*, ktoré mali teroristickí aktéri v Európe k dispozícii. Na jednej strane to bolo v dôsledku efektívnejších opatrení bezpečnostných zložiek pri sledovaní podozrivých finančných tokov, na strane druhej reakcia islamistických radikálov na prijaté opatrenia v podobe väčšej opatrnosti, ako aj zmena v modus operandi teroristických útokov na finančne menej náročné spôsoby, najmä v prevedení individuálnych teroristických aktov izolovaných jednotlivcov/osamelých aktérov, bez výraznejšej prípravy a plánovania, verbovania, logistiky a výcviku.

Teroristické aktivity môžu byť financované aj zo zdrojov moslimských organizácií. Niektoré z týchto organizácií pôsobia aj na území SR a pravidelne sa obracajú do zahraničia na obdobné moslimské organizácie so žiadosťou o finančnú pomoc. Financie slúžia prevažne na pokrytie nákladov spojených s praktizovaním islamu v moslimskej komunite v SR.

6 Hodnotenie rizika zneužívania NO na FT

Pracovná skupina sa v rámci hodnotenia rozhodla preskúmať zraniteľné miesta. Skúmanie bolo zamerané na vyhodnotenie záverov z doručených dotazníkov, analýzy legislatívneho a regulačného rámca, samoregulačných a kontrolných mechanizmov NO, ako aj záverov, poskytnutých zo strany OČTK a spravodajských služieb.

NO podľa definície FATF

Ako bolo už vyššie uvedené, iba menšia časť NO spadajúca pod definíciu FATF, vykonáva svoju činnosť v blízkosti vysokorizikových krajín, prípadne priamo v krajinách, v ktorých aktívne pôsobia teroristické organizácie a preto *môže byť hrozba ich zneužitia na FT vyššia*.

Väčšina NO pôsobiacich vo vysokorizikových krajinách je súčasťou medzinárodnej siete NO s veľkými donormi, ktorí vyžadujú prísnejšiu kontrolu. To má za následok vytváranie transparentnejšieho prostredia počas všetkých fáz pôsobnosti NO. Sprisnené požiadavky zo strany donorov na tieto NO preukázateľne vplývajú na fakt, že finančné prostriedky neboli použité na iný účel ako bol zo strany NO deklarovaný. Väčšina NO, oslovených formou dotazníka, vedie evidenciu svojich darcov, ako aj príjemcov finančných prostriedkov.

NO majú nastavené *vlastné kontrolné mechanizmy*, ktoré okrem iného zahŕňajú aj *zavedenie etického kódexu, rôzne certifikačné procesy, školiace činnosti, rovnako aj implementáciu rôznych kontrolných smerníc, napr. protikorupčnej smernice*. Súčasťou samoregulačných opatrení je často taktiež proces overovania partnerov NO. Príkladom rozsahu takéhoto overovania je dotazník, tvoriaci prílohu č. 6 tohto dokumentu.

Zástupcovia NO majú pri vykonávaní kontroly osvedčené postupy v rôznom rozsahu a oblasti preverovania. Majú zadefinovaných *niekoľko preverovaných oblastí, čas a frekvenciu preverovania, určenie zodpovednej osoby za preverovanie* (napr. štatutár, vyšší manažment a pod.), *miesto a spôsob uchovávanía výsledkov preverovania a pod.* Rozsah preverovaných informácií veľakrát závisí od konkrétnych požiadaviek väčších donorov jednotlivých NO.

NO taktiež využívajú *technologické nástroje na preverovanie sankčných zoznamov*, ktoré sú však finančne nákladnejšie, čo je v prípade menších NO nedostupný nástroj. NO, ktoré sú súčasťou medzinárodnej organizácie/siete môžu využiť túto formu preverovania prostredníctvom materskej organizácie.

Identifikácia riadiacej štruktúry je vyžadovaná už pri registrácii NO a pri zápise do RMNO, taktiež aj v zmysle AML zákona. Podrobnejšie informácie o *personálnej štruktúre NO* sú uvedené vo výročných správach. Zástupcovia NO uviedli, že si *overujú dôveryhodnosť svojich zamestnancov* ešte pred prijatím do zamestnania, a to z viacerých zdrojov, najmä prostredníctvom referencií, životopisu, kontroly totožnosti a niektoré NO vyžadujú aj výpis z registra trestov.

Z vyjadrení zástupcov sektora NO vyplýva, že komunita tohto sektora je, vzhľadom na obmedzené množstvo darcov v rámci SR, zomknutá. Nemajú poznatky o pôsobení neregistrovaných a nelicencovaných NO na území SR, čo potvrdzujú aj vyjadrenia zástupcov príslušných štátnych orgánov. Zástupcovia NO prejavili *dostatočné povedomie o rizikách FT*.

Avšak vzhľadom na skutočnosť, že NO majú pomerne veľkú dôveru verejnosti a možnosť získavať finančné prostriedky aj v značných objemoch, *môžu sa potenciálne stať atraktívne pre teroristické organizácie.*

Ako bolo už uvedené vyššie v 2. kapitole, zo záverov 2. NHR v rámci hodnotenia v bankovom sektore vyplýva, že banky vo všeobecnosti považujú NO za klientov s vyšším rizikom. Finančné inštitúcie neodopierajú sektoru NO poskytovanie produktov a služieb, ale v prípade realizovania transakcií do vysokorizikových krajín sa riadia usmernením EBA číslo EBA/GL/2023/03 s názvom „*Usmernenia, ktorými sa menia usmernenia EBA/2021/02 podľa článkov 17 a 18 ods. 4 smernice (EÚ) 2015/849 týkajúce sa povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi a faktorov, ktoré by úverové a finančné inštitúcie mali zvážiť pri hodnotení rizika prania špinavých peňazí a financovania terorizmu spojeného s jednotlivými obchodnými vzťahmi a príležitostnými transakciami („usmernenia týkajúce sa rizikových faktorov spojených s praním špinavých peňazí a financovaním terorizmu“)*“, ktoré bolo vydané v marci 2023. Avšak ani pred vydaním tohto usmernenia nedochádzalo k odmietaniu NO ako ich klientov, ale zástupcovia finančného sektora uplatňovali vo svojom prístupe k NO ako klientovi rizikovo orientovaný prístup. V novembri 2023 NBS uskutočnila workshop pre zástupcov bánk a pobočiek zahraničných bánk s cieľom informovať o regulačných očakávaniach pri posudzovaní ML/FT rizík súvisiacich s klientmi, ktorí sú NO.

Právny a regulačný rámec

Pracovná skupina vykonala preskúmanie všetkých opatrení, vrátane zákonov a nariadení, ktoré sa týkajú podskupiny NO podľa FATF. Nižšie sú uvedené najdôležitejšie zistenia.

Nedostatkom v ***zákone č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov*** je *absencia presnejšej požiadavky na úpravu hospodárenia občianskeho združenia. Zákon nedefinuje, čo môže byť cieľom činnosti, vymedzuje čo ním nemôže byť. Pri zápise do RMNO sa na základe žiadosti zapisovanej osoby sa uvedie všeobecne prospešný účel.* Nakoľko v uvedenom zákone nie je stanovený žiadny dohľad nad občianskymi združeniami, *nedochádza zo strany regulačných orgánov ku kontrole plnenia cieľa ich činnosti*, ktorý uviedli v stanovách pri svojej registrácii. V zákone taktiež *absentuje požiadavka na podávanie výročných správ.* Zákon umožňuje, aby členom prípravného výboru, ktorý podáva návrh na registráciu občianskeho združenia, boli *aj maloleté osoby, ktoré nevedia posúdiť právny význam založenia a vzniku občianskeho združenia.*

V ***zákone č. 116/1985 Zb. o podmienkach činnosti organizácií s medzinárodným prvkom*** *absentuje požiadavka podávať výročné správy.* Zákon taktiež *nedefinuje, čo môže byť cieľom činnosti.* Avšak ako je vyššie uvedené, *pri zápise do RMNO sa na základe žiadosti zapisovanej osoby uvedie všeobecne prospešný účel.* Registrový orgán nekontroluje plnenie činnosti.

NO pri ich činnosti vyplývajú povinnosti v zmysle ***daňových a účtovných zákonov***, napr. registrovať sa na daňovom úrade, viesť účtovníctvo, podávať daňové priznania, overovať účtovné závierky audítorom, vyhotovovať výročné správy.

Podľa zákona č. 431/2002 Z.z. o účtovníctve (§ 19 ods. 5) majú povinnosť overenia účtovnej závierky audítorom aj právnické osoby vymedzené v osobitnom predpise (§ 50 ods. 4 zákona

č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov – nadácia, občianske združenie, neinvestičný fond, nezisková organizácia poskytujúca všeobecne prospešné služby, organizácia s medzinárodným prvkom, účelové zariadení cirkví a náboženskej spoločnosti), ktorých suma prijatého podielu zaplatenej dane za účtovné obdobie *je vyššia ako 35.000,- EUR*, a to za účtovné obdobie, v ktorom boli tieto finančné prostriedky použité, táto účtovná závierka musí byť overená audítorom do jedného roka od skončenia účtovného obdobia, ak osobitný predpis neustanovuje inak. V zmysle § 20 ods. 1 zákona č. 431/2002 Z.z. o účtovníctve účtovná jednotka, ktorá musí mať účtovnú závierku overenú audítorom podľa § 19 je povinná vyhotovovať *výročnú správu*.

Podľa § 35 ods. 3 zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve sa **účtovné záznamy uchovávajú** takto:

- a) účtovná závierka, výkazy vybraných údajov z účtovných závierok podľa § 17a a § 22 a výročná správa počas desiatich rokov nasledujúcich po roku, ktorého sa týkajú,
- b) správa s informáciami o dani z príjmov počas piatich rokov nasledujúcich po roku, ktorého sa týka,
- c) účtovné doklady, účtovné knihy, zoznamy účtovných kníh, zoznamy číselných znakov alebo iných symbolov a skratiek použitých v účtovníctve, odpisový plán, inventúrne súpisy, inventarizačné zápisy, účtový rozvrh počas desiatich rokov nasledujúcich po roku, ktorého sa týkajú,
- d) účtovné záznamy, ktoré sú nositeľmi informácie týkajúcej sa spôsobu vedenia účtovníctva, a účtovné záznamy, ktorými sa určuje systém uchovávania účtovnej dokumentácie, počas desiatich rokov nasledujúcich po roku, v ktorom sa naposledy použili,
- e) ostatné účtovné záznamy počas doby určenej v registratúrnom pláne účtovnej jednotky tak, aby neboli porušené ostatné ustanovenia tohto zákona a osobitných predpisov.

Podľa § 35 ods. 4 zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve je účtovná jednotka, na ktorú sa vzťahuje povinnosť overovania účtovnej závierky audítorom podľa § 19 alebo § 22, *povinná uchovávať správu audítora počas desiatich rokov nasledujúcich po roku, ktorého sa overovanie audítorom týka*.

Podľa § 38 ods. 8 zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve je *daňový úrad je oprávnený vykonávať kontrolu dodržiavania ustanovení* tohto zákona. Na vykonávanie kontroly, na konanie o uložení pokuty vrátane jej vymáhania a na opravné prostriedky proti rozhodnutiu o uložení pokuty sa primerane vzťahuje daňový poriadok. Pokutu za správny delikt uloží daňový úrad, ktorý vykonal kontrolu dodržiavania ustanovení tohto zákona.

Dodržiavanie povinností, ktoré vyplývajú NO z daňových a účtovných zákonov *prispievajú k väčšej transparentnosti NO* a doba uchovávania záznamov je dostatočná na skutočnosť, aby bolo možné overiť kontrolou zo strany príslušných orgánov, že finančné prostriedky boli prijaté a použité v súlade s účelom a cieľmi NO. Analýza predmetných zákonov, vzhľadom na jej rozsah a detailné rozpracovanie, tvorí prílohu č. 8 tohto dokumentu.

Dňa 31. marca 2023 vydal **nezávislý orgán EÚ EBA** pre úverové a finančné inštitúcie už spomínaný dokument, vydaný pod číslom EBA/GL/2023/03 s názvom „*Usmernenia*,

ktorými sa menia usmernenia EBA/2021/02 podľa článkov 17 a 18 ods. 4 smernice (EÚ) 2015/849 týkajúce sa povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi a faktorov, ktoré by úverové a finančné inštitúcie mali zvážiť pri hodnotení rizika prania špinavých peňazí a financovania terorizmu spojeného s jednotlivými obchodnými vzťahmi a príležitostnými transakciami („usmernenia týkajúce sa rizikových faktorov spojených s práním špinavých peňazí a financovaním terorizmu“). V usmernení sú zadefinované kritéria, ktoré by úverové a finančné inštitúcie mali uplatňovať pre sektor NO, pričom dôraz sa kladie na porozumenie riadeniu NO, spôsobom jej financovania, činnostiam NO, lokalitám jej pôsobenia a tomu, kto sú príjemcovia využívajúci služby NO, nakoľko nie všetky NO sú vystavené rovnakému riziku legalizácie výnosov z trestnej činnosti a FT²⁷.

V zmysle AML zákona NO **nie sú povinnými osobami**. Majú však v zmysle tohto zákona **povinnosť identifikácie darcu a fyzickej alebo právnickej osoby, ktorej boli poskytnuté finančné prostriedky** najmenej 1.000,- EUR a taktiež **identifikácie KUV**. Nakoľko veľké množstvo individuálnych darcov prispieva v nízkych sumách, bola by identifikácia týchto darcov pre povinné evidovanie NO zaťažujúca a mohlo by viesť k neprimeranému narúšaniu činnosti NO. Avšak podľa vyjadrenia zástupcov NO je identifikácia a evidencia darcov bežnou praxou, vychádza z vlastnej iniciatívy NO z dôvodu vytvorenia vlastnej databázy darcov.

NO z AML zákona vyplýva taktiež povinnosť **uchovávanía záznamov** po dobu, počas ktorej má fyzická osoba postavenie KUV, a po dobu ďalších 5 rokov od zániku tohto postavenia alebo zániku NO. Vymedzenie uvedených povinností pre NO v AML zákone je dostačujúce, nakoľko neprimerane nezaťažujú NO a prispievajú k zvyšovaniu transparentnosti pri prijímaní a vyplácaní finančných prostriedkov, teda sú jedným z nástrojov kontrolného mechanizmu. *Kontroly plnenia týchto povinností vykonáva FSJ na základe rizikovo orientovaného dohľadu.*

FSJ za účelom zvýšenia povedomia o rizikách zneužívania NO na FT vydala dňa 26. februára 2023 dokument pod názvom **„Informácie pre mimovládne organizácie v oblasti boja proti financovaniu terorizmu“** v spolupráci s Úradom splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti. Dokument je verejne prístupný na internetovej stránke **Ministerstva vnútra Slovenskej republiky** a tiež na webovej stránke **Úradu splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti**:

https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/fsj_biro/informacie_pre_po/Informacia%20MNO.pdf

https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=boj-proti-financovaniu-terorizmu

Registre

Dňa 1. januára 2021 bol uvedený do prevádzky nový *register mimovládnych neziskových organizácií*²⁸ (zákon č. 346/2018 Z. z. o registri mimovládnych neziskových organizácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov) (ďalej len „RMNO“).

²⁷ [https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Guidelines/2023/EBA-GL-2023-04/Translations/1061464/GLs%20on%20MLTF%20risk%20management%20\(EBA%20GL%202023%2004\)_SK_COR.pdf](https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Guidelines/2023/EBA-GL-2023-04/Translations/1061464/GLs%20on%20MLTF%20risk%20management%20(EBA%20GL%202023%2004)_SK_COR.pdf)

²⁸ <https://www.minv.sk/?neziskove-organizacie-poskytujuce-vseobecne-prospesne-sluzby>
<https://ives.minv.sk/rmno/>

RMNO pozostáva z verejnej a neverejnej časti. Do neverejnej časti sa ukladajú zákonom chránené údaje, ako sú napr. osobné údaje. Verejná časť registra obsahuje aj elektronickú formu stanov, zriaďovacích listín, štatútov, nadačných listín a ich zmien, či dodatkov. Pokiaľ nebude mať niektorá MNO v registri úplné údaje (tzn. budú chýbať údaje o štatutárnom orgáne) nebude môcť prijímať dotácie, eurofondy, podiel zaplatenej dane (tzv. 2 % alebo 3%) a nakladať s verejným majetkom. Poskytuje možnosť získania základných informácií o MNO, jej štatutároch, KUV, či jej činnosti. Register *neplní funkciu databázy*, zobrazuje sa iba prvých 500 záznamov.

Register verejných zbierok je informačný systém, ktorého správcom je MV SR. Register obsahuje široké spektrum informácií, ktoré sú určené zákonom, a ktoré sa do registra zapisujú pri registrácii verejnej zbierky, ako aj po jej ukončení. Register neumožňuje generovanie štatistických údajov, ktoré by mohli byť použité v rámci ďalších analýz. Darcom umožňuje rýchlo a jednoducho zistiť, či je verejná zbierka povolená.

Register účtovných závierok je informačný systém verejnej správy a správcom je MF SR. Delí sa na verejnú a neverejnú časť. Do registra sa ukladajú záznamy v zmysle zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve. Zverejnením účtovných závierok a výročných správ sa poskytuje verejnosti informácia o finančnej situácii subjektu. **Vyššie uvedené registre sú verejne dostupné a prispievajú k zvyšovaniu transparentnosti NO.** Dohľadový orgán, ktorým sú sekcia verejnej správy MV SR a okresné úrady v sídle kraja, vykonáva kontrolu výročných správ podávaných MNO. Na základe vykonaných kontrol dohľadový orgán zistil, že najčastejšími nedostatkami sú *nedodržanie predpísanej lehoty na jej uloženie, neuvedenie zmien v zložení orgánov, neuvedenie prehľadu a vyhodnotenia činnosti.*

Kriminálne prostredie

Väčšina NO, registrovaných na území SR a spadajúca pod definíciu FATF, vykonáva svoju činnosť na lokálnej a národnej úrovni, kde nepôsobí žiadna teroristická organizácia. *Menšia časť NO* pôsobí v blízkosti vysokorizikových krajín, prípadne priamo v krajinách, v ktorých sú aktívne teroristické organizácie a preto môže byť hrozba FT vyššia. Riziko môže byť vyššie aj v prípade, ak:

- NO nemajú transparentné financovanie,
- vo zvýšenie miere využívajú hotovostné transakcie,
- ich riadiaca a personálna štruktúra je neprehľadná,
- svoju činnosť nevykonávajú transparentne a
- nemajú dostatočne nastavené funkčné kontrolné mechanizmy.

OČTK vyšetřovali niekoľko prípadov v súvislosti s páchaním trestnej činnosti MNO. Najčastejšie išlo o daňové trestné činy – neodvedenie dane a poisťného podľa § 277 Trestného zákona, prípadne nezaplatenie dane a poisťného podľa § 278 Trestného zákona. V SR nebol doteraz zistený žiadny prípad zneužitia NO na FT za skúmané obdobie.

V súvislosti s činnosťou NO bol v SR zaznamenaný jeden prípad s prepojením na „falošnú NO“, ktorý bol medializovaný a taktiež aj preverovaný OČTK.

Prípád č. 2

Medzinárodná organizácia Comité International pour la Protection des Droits de L'Homme („CIPDH“) so sídlom vo Francúzsku, bola zaregistrovaná v roku 2009 v Paríži a jej logo pripomína logo Organizácie spojených národov („OSN“) – modrobielu zemeguľu obklopenú olivovým vencom. Investigatívni novinári odhalili v súvislosti s touto organizáciou závažnejšie pochybenia a prepojenia na zločinecké aktivity pochybných osôb. Napriek tomu, že CIPDH na svojich weboch a sociálnych sieťach vyhlasuje, že úzko spolupracuje s OSN a je jej partnerom, OSN to popiera. CIPDH má niekoľko pobočiek po celom svete a jednu aj v SR. Pobočka medzinárodnej organizácie bola v SR zaregistrovaná pod názvom „La Représentation de l'Association "COMITE INTERNATIONAL POUR LA PROTECTION DES DROITS DE L'HOMME 1" en Republique slovaque“ dňa 27.07.2020. Jej riaditeľ sa mal od pochybných činností CIPDH dištancovať.

Zdroj: otvorené zdroje

Potenciálne rizikové scenáre

Nakoľko v SR nebol zaznamenaný prípad zneužitia NO na FT, pracovná skupina SAR vytvorila **potenciálne rizikové scenáre**, ktoré by mohli nastať v rôznej fáze funkčnej pôsobnosti NO. Cieľom bolo identifikovať potenciálne riziko v rôznych oblastiach činnosti a pôsobenia NO. Predmetné scenáre boli formulované na základe existujúcich typológií, zaznamenaných v usmerneniach a správach FATF a verejne dostupných správach z vykonaných hodnotení rizík v oblasti legalizácie výnosov z trestnej činnosti a FT vybraných štátov.

NO založené výlučne za účelom financovania nezákonnej činnosti, pričom NO bude získavať prostriedky od jednotlivcov, ktorí sú si *vedomí*, že tieto budú použité na podporu teroristickej organizácie v zahraničí.

NO bude získavať dary pod *falošnou zámenkou* realizovania dobročinných aktivít, avšak tieto budú použité na financovanie teroristickej organizácie v zahraničí.

NO nevedomky zamestná *zamestnanca*, ktorý *sympatizuje* s teroristickou organizáciou a tento odkloní časť získaných finančných prostriedkov na podporu teroristickej organizácie.

NO postavila vo vysokorizikovej krajine *školu*, pričom jej priestory využíva *bez jej vedomia* teroristická organizácia k výcviku a náboru svojich členov.

ZÁVERY HODNOTENIA RIZÍK

Vykonaním tejto SAR pracovná skupina identifikovala veľkosť sektora MNO registrovaných na území SR. Na základe preskúmania vlastností a typov tohto sektora boli zároveň identifikované MNO spadajúce pod definíciu FATF (NO). Bolo zistené, že väčšina NO vykonáva svoju činnosť na území SR. Túto činnosť vykonávajú kumulatívne v rôznych oblastiach, zameraných na naplnenie všeobecne prospešného účelu. Skupina NO, ktorá pôsobí v blízkosti alebo priamo vo vysokorizikových krajinách, bola podrobená podrobnejšiemu skúmaniu, zameranému na identifikáciu zraniteľných miest umožňujúcich ich zneužitie na FT.

Boli analyzované rôzne formy získavania finančných prostriedkov zo strany NO na základe viaczdrojového financovania. Pozornosť bola venovaná skúmaniu druhu využívaných platobných kanálov a miery využívania hotovosti pri vykonávaní ich aktivít. Do úvahy boli vzaté aj vyššie uvedené potenciálne scenáre s ohľadom na aktuálne platnú legislatívu a prijaté regulačné mechanizmy.

HROZBA - nízka

Na území SR *nebola zaznamenaná prítomnosť teroristickej organizácie*. OČTK v období rokov 2020 – 2023 *nevyšetrovali žiadny prípad FT so zapojením NO*.

Zvýšenú hrozbu môžu predstavovať potenciálni navrátilci z konfliktných regiónov, v ktorých pôsobia aj *zahraniční bojovníci*, a taktiež stále častejšie prejavy *radikalizácie* najmä mladých ľudí. Vyššiu hrozbu pre NO môže predstavovať pôsobenie vo *vysokorizikových krajinách*, v ktorých sú *aktívne teroristické organizácie*.

ZRANITEĽNOSŤ – nízka

Registrácia

Na území SR je povinná registrácie pre všetky NO – **nízka**.

Geografické pôsobenie NO

Len malá časť zo skupiny NO, patriacich pod definíciu FATF, pôsobí vo vysokorizikových oblastiach s prítomnosťou teroristických organizácií. Táto skupina má nastavené kontrolné mechanizmy na vysokej úrovni, ktoré zahŕňajú preverovanie darcov a príjemcov pomoci, využívanie bezpečných platobných kanálov, prísny výber a preverovanie partnerov v oblasti poskytovania pomoci, ako aj vykonávanie kontrol v sankčných zoznamoch – **nízka**.

Financovanie

V prípade financovania NO formou dotácií zo štátu a EÚ sú nastavené veľmi účinné kontrolné mechanizmy – **nízka**.

V prípade financovania NO formou verejných zbierok sú tieto aktivity upravené v národnej legislatíve. Každá zbierka musí byť zaregistrovaná a následne zapísaná do registra verejných zbierok, ktorý je verejne dostupný – **nízka**.

Identifikácia darcov a príjemcov nad 1.000,- EUR je povinná v zmysle AML zákona. Zo záverov skúmania v komunite NO vyplýva, že väčšia časť NO eviduje svojich darcov aj v prípade nižších súm, nakoľko ich činnosť je závislá od poskytnutých darov a preto majú záujem na budovaní svojej darcovskej základne – **nízka**.

Personálne obsadenie NO

Identifikácia a registrácia KUV je zákonne povinná už pri registrácii NO. KUV sa zapisuje do verejne prístupného RMNO – **nízka**.

NO overujú dôveryhodnosť svojich zamestnancov pred ich prijatím do zamestnania z viacerých zdrojov, a to najmä prostredníctvom referencií, životopisu, kontroly totožnosti a niektoré NO aj prostredníctvom vyžiadania výpisu trestov - **nízka**.

Dohľad

Existujú rozdiely v zákonných povinnostiach predkladania a zverejňovania výročných správ. Občianske združenia a organizácie s medzinárodným prvkom sú právne formy NO, na ktoré sa táto povinnosť nevzťahuje a registračný orgán nekontroluje vykonávanie druhu činnosti ani hospodárenie týchto typov NO. Avšak aj tieto subjekty sú povinné viesť účtovníctvo, vyhotovovať účtovné závierky, ktoré môže kontrolovať daňový úrad pri výkone daňovej kontroly – **stredná**.

Špecifickou formou NO sú cirkvi a náboženské spoločnosti, ktoré sú v najväčšej miere finančne podporované štátom. Na kontrolu financovania sú povinné predložiť MK SR správu o hospodárení s príspevkom štátu. Sú povinné viesť účtovníctvo a vyhotovovať účtovné závierky – **nízka**.

Povedomie NO o rizikách a osveta

Od roku 2022 FSJ uskutočňuje aktivity zamerané na zvýšenie povedomia a zintenzívnenie spolupráce so sektorom NO, aj prostredníctvom Úradu splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti. FSJ taktiež vo februári 2023 vydala osvetový materiál pre sektor NO v oblasti boja proti FT. V januári 2023 FSJ vydala taktiež materiál pre povinné osoby s identifikovanými indikátormi pre detekciu FT. Zo záverov diskusie so zástupcami sektora NO vyplynulo, že vykonávajú rôzne vzdelávacie a školiace aktivity pre svojich zamestnancov a partnerov s cieľom predchádzania rôznych rizík, vrátane rizika zneužívania na FT, ktoré by mohlo ohroziť ich fungovanie – **nízka**.

Národná spolupráca

FSJ od roku 2022 zintenzívnila spoluprácu s Úradom splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti v súvislosti s posilnením vzájomnej komunikácie a spolupráce so sektorom NO, ako aj v procese šírenia osvety v oblasti rizík zneužívania NO na FT – **nízka**.

Spolupráca na úrovni štátnych orgánov SR prostredníctvom NES LP, príslušných za boj proti FT, prebiehala v dobe skúmania rizík zneužívania NO na FT najmä v procese SAR, nie v pravidelných intervaloch za účelom monitorovania vývoja tohto rizika – **stredná**.

NÁSLEDKY – stredná

V prípade zneužitia NO registrovanej na území SR, na FT by *najzávažnejší* následok mohol nastať v zhoršení miestnej, národnej a medzinárodnej bezpečnostnej situácie a ohrození medzinárodného postavenia SR.

Zníženie príjmov NO v dôsledku odklonu finančných prostriedkov, by sa mohlo odzrkadliť v rozsahu poskytovaných služieb a činností NO. Finančné inštitúcie by mohli obmedziť poskytovanie svojich produktov a služieb pre NO. Finančné prostriedky NO by, v prípade ich odklonu, mohla použiť teroristická organizácia na uskutočnenie teroristického útoku, prípadne na financovanie svojich iných aktivít. NO by v tomto prípade stratila dôveru verejnosti a prišla by o svoje dobré meno. V dôsledku straty dobrého mena by NO mohla prísť o príspevky od donorov alebo aj z iných zdrojov napr. zo strany štátu, EÚ.

RIZIKO FT pre NO na základe definovanej hrozby, zraniteľnosti a následku bolo vyhodnotené ako **nízke**.

ODPORÚČANIA NA ZAVEDENIE ZMIERŇUJÚCICH OPATRENÍ

- Pre NO s právnou formou občianske združenia:
 - zvážiť zavedenie zákonnej povinnosti vypracovania výročných správ,
 - zvážiť zavedenie možnosti ukladania výročných správ do verejnej časti RÚZ,
 - zvážiť sankcionovanie v prípade neuloženia výročnej správy,
 - zaviesť povinnosť, že členom prípravného výboru môže byť iba fyzická osoba staršia ako 15 rokov, pričom v platnosti zostane podmienka, že aspoň jeden člen musí byť starší ako 18 rokov.
- Pre NO s právnou formou organizácie s medzinárodným prvkom:
 - zaviesť zavedenie zákonnej povinnosti vypracovania výročných správ,
 - zvážiť zavedenie možnosti ukladania výročných správ do verejnej časti RÚZ,
 - zvážiť sankcionovanie v prípade neuloženia výročnej správy.
- Pre nadácie, neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby a neinvestičné fondy:
 - zaviesť sankciu v prípade nesplnenia povinnosti oznámiť údaje o KUV, v prípade MNO, ktoré vznikli do 31. októbra 2018 (či už pokuta alebo zrušenie ex offo alebo prípadne opatrenie, že takýto subjekt nemôže predložiť žiadnu zmenu údajov, pokiaľ neoznami údaje o konečných užívateľoch výhod).
- Zabezpečenie personálneho, technického a materiálneho vybavenia sekcie verejnej správy MV SR na úseku registrácií MNO vzhľadom na plnenie vyššie uvedených odporúčaní.
- Zintenzívniť spoluprácu a výmenu informácií medzi príslušnými orgánmi SR v boji proti zneužívaniu NO na FT s ohľadom na aktualizované riziká, priebežné monitorovanie rizika zneužívania NO na FT v národnom aj medzinárodnom kontexte a zlepšenie transparentnosti neziskového sektora v rámci NES LP.
- Zintenzívniť spoluprácu medzi orgánmi a zainteresovanými stranami s cieľom poukázať na súčasné vzorce a trendy, zohľadniť zistenia a pozorovania v kontexte ďalšieho rozvoja príslušných právnych rámcov.
- Posilniť medzinárodnú spoluprácu so zahraničnými partnermi pri zdieľaní informácií o vývoji rizík zneužívania NO na FT.
- Zlepšenie vedenia štatistických údajov v súvislosti s NO zo strany príslušných štátnych orgánov.
- Pokračovať v osvetovej činnosti na zvyšovanie povedomia a aktualizácii sledovaných rizík, smerom k sektoru NO.

POUŽITÁ LITERATÚRA

1. Medzinárodné štandardy boja proti legalizácii výnosov z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu – odporúčania FATF (novelizované v novembri 2023): <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/recommendations/FATF%20Recommendations%202012.pdf.coredownload.inline.pdf>
2. Metodológia pre hodnotenie technického súladu s odporúčaniami FATF a efektívnosti systémov boja proti legalizácii výnosov z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu (novelizované v júni 2023): <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/methodology/FATF%20Methodology%2022%20Feb%202013.pdf.coredownload.pdf>
3. FATF - Boj proti zneužívaniu neziskových organizácií na financovanie terorizmu (Najlepšie postupy – novelizované v novembri 2023): <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/guidance/BPP-Combating-TF-Abuse-NPO-R8.pdf.coredownload.inline.pdf>
4. Príručka hodnotenia rizík financovania terorizmu – správa FATF (júl 2019): <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/guidance/Terrorist-Financing-Risk-Assessment-Guidance.pdf.coredownload.pdf>
5. Nástroj hodnotenia rizík zneužívania neziskových organizácií na financovania terorizmu (Svetová banka, jún 2022): <https://www.worldbank.org/en/news/video/2023/02/06/non-profit-organizations-tf-risk-assessment-tool>
6. Záverečná správa z druhého národného hodnotenia rizík legalizácie výnosov z trestnej činnosti a financovania terorizmu za obdobie rokov 2016 – 2019: https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/fsj_biro/nhr/Zaverecna%20sprava%20z%20druheho%20NHR.pdf
7. Česká republika (2.NHR 2021): <https://fau.gov.cz/files/druha-nra-verejna-verze.pdf>
8. Rakúsko (2021): [file:///C:/Users/Lenka/Downloads/National%20Risk%20Assessment%202021%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Lenka/Downloads/National%20Risk%20Assessment%202021%20(1).pdf)
9. Ukrajina (2022): https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/200/Activity%20reports/ENG_SFMS_Report_2022.pdf
10. Informácie pre NO: https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/fsj_biro/informacie_pre_po/Informacia%20MNO.pdf
11. Indikátory pre detekciu FT – neverejný materiál FSJ
12. Analýza zdrojov financovania mimovládnych neziskových organizácií v Slovenskej republike, dostupná na internete: https://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/ekonomika_mno/2022/Analyza%20zdrojov%20financovania%20MNO,%20verzia%2008.03.2023.pdf

13. MILKOVÁ, M., NEUSCHLOVÁ, A., 2021, Analýza stavu účelových zariadení cirkví a náboženských spoločností a ďalších subjektov zriadených cirkvami a náboženskými spoločnosťami, ktoré vykonávajú obdobné činnosti ako mimovládne neziskové organizácie, dostupná na internete:

https://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/aktuality/ros/2020/Analiza%20stavu%20u.%20z.%20cirkvi%20a%20nabozenskych%20spolocnosti%20a%20dalsich%20subjektov%20zriadenych%20cirkvami%20a%20nabozenskymi%20spolocnostami,%20ktore%20vykonavaju%20obdobne%20cinnosti%20ako%20MNO.pdf

ZOZNAM PRÍLOH

1. Zápis z NES LP zo dňa 6. februára 2024
2. Zápis z NES LP zo dňa 4. apríla 2024
3. Prezentácia na stretnutie NES LP dňa 4. apríla 2024
4. Zápis z NES LP zo dňa 11. apríla 2024
5. Dotazník zaslaný MNO pre potreby SAR
6. Vzor dotazníka na preverovanie partnerov NO
7. Štatistický prehľad Finančného riaditeľstva SR za roky 2020 – 2023
8. Analýza daňových a účtovných zákonov
9. Štatistika sekcie verejnej správy MV SR